

Vědci v pátek nezhasnou a odhalí lidem taje světla

Česká televize, 26. 9. 2015

Desítky výzkumných pracovišť, univerzit i vědeckých center napříč Českou republikou se zapojilo do Noci vědců s programem pro veřejnost. Tématem letošního ročníku je světlo, už třeba proto, že letos v listopadu uplyne sto let od Einsteinovy formulace obecné teorie relativity, v níž světlo hraje klíčovou roli. Debatovat se ale bude třeba i o funkci přechylování jmen a jeho významu v globalizovaném světě.

"Budou to populárně-vzdělávací přednášky, workshopy, experimenty, zábavné show, hudební vystoupení nebo docela prostě otevřené dveře," nastínila obsah Noci vědců mluvčí plzeňského Techmania Science Center Markéta Čekanová, které událost celostátně koordinuje. Z Noci vědců se jako z obdobných nočních akcí v muzeích nebo na zámcích a hradech stává tradice. "Své diváky si už našla," podotkla Čekanová.

Vychází z projektu Evropské komise s cílem popularizovat vědu a techniku, takže se neodehrává jenom v českých městech, ale nabývá podoby stovek festivalů vědy po celé Evropě. V Česku si ale loni nenechalo ujít některou z prezentací přes třicet čtyři tisíc lidí.

Pokus o rekord, svět nevidomých i světelná show

"Na Gymnázium Václava Třebízského ve Slaném dokonce proběhl během noci vědců rekord. Moderátora televizního pořadu Zázraky přírody Vladimíra Kořena zvedli na tisíce lidských vlasech a na závěsu vydržel minutu," přiblížila Čekanová s tím, že o rekord se budou pokoušet i letos. Zajímavá zákoutí vědeckého světa ale odhalí na všech místech, která se do Noci vědců zapojila, většinou je bude spojoval téma světla.

Ostravská univerzita pro letošní vědeckou noc připravila simulovanou prohlídku jeskyně nebo workshop, který přiblíží svět nevidomých. "Obsah nemusí souviset úplně vždy se světlem. Univerzita nabízí celou škálu zábavného programu a je tam třeba i téma 'nakupujeme osvětlení', kde sice světlo zazní, ale je to o problematice fair trade," zmínil prorektor pro vědu a tvůrčí činnost Ostravské univerzity Pavel Drozd s tím, že nejtípnější je výstava zoufalých studentských kreseb na okrajích náročných testů.

Chemická fakulta VUT Brno se předvede s divadelním představením Čaroděj ze země Akizyf, ve kterém se návštěvníci podívají do čarodějnické školy s netradičními vyučovacími hodinami a kouzly, liberecká iQLANDIA zve na workshop o chemiluminiscenci a olomoucká Pevnost poznání bude dělat laserovou show.

Pohlédnout ke Slunci a dalším hvězdám

"Tradiční velký partner Česká astronomická společnost nabídne program na třiceti místech po republice. Vedle pozorování Slunce nebo objektů noční oblohy návštěvníci uvidí, že třeba tráva dokáže svítit, nebo se dozvědí, kdy Zemi čeká další srážka s velkým meteoritem," dodala Čekanová. Na překážku astronomickým pozorováním by nemělo být ani světelné znečištění měst. "Česká astronomická společnost nebo hvězdárny si i s tímhle dokážou různým způsobem poradit. Připravily třeba pozorování do menších obcí a měst," zmínila.

Akce se připojila k mezinárodnímu roku světla a světelných technologií, který pro letošní rok vyhlásila OSN. Soustředí se tak na jev světla a s ním spojené významné vědecké objevy i současný výzkum. Letos totiž nepočítáme jenom sto let od doby, co Albert Einstein přišel s obecnou teorií relativity, ale také je to padesát let od počátku zkoumání optických vláken, u nichž čínský vědec Charles Kuen Kao prokázal, že je možné je využít v telekomunikacích.

Vrhnout světlo i na otázku ženských příjmení

Nejde ale jen o noc vědců, ale i vědkyň. Ukáže na to například přednáška a diskuse o přechylování ženských jmen v českém jazyce. Přípona -ová je u příjmení povinná a existují pouze výjimky v souvislosti s pobytem v cizině. Jazykovědci argumentují, že přechylování je tradiční, ohýbání slov je podstatou češtiny a ukazuje na rod osoby. Podle genderové lingvistky Jany Valdové ale skloňování není důvod, proč bránit svobodnému výběru. "Máme nesklonná jména v češtině – Kočí, Krejčí, Martinů či Janů," zmínila.

Přístup k tématu se ale podle ní mění s tím, že jsme se otevřeli světu. "Teď si uvykáme na svět a mladí lidé jsou přístupnější volbě mezi -ová a příjmením bez -ová," řekla. Jazyk jako sociální konstrukt se vyvíjel spolu se společností a přechylování je tak podle Valdové důkazem patriarchy v jazyce. Podporovala by tak novelu matričního zákona a měl by se podle ní stejně zachovat i Ústav pro jazyk český.

Odkaz na článek:

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1590829-vedci-v-patek-nezhasnou-a-odhali-lidem-taje-svetla>

Zpracovatel: Anopress IT a.s. a útvar PR a marketingu Ostravské univerzity
